

## [Holstein.]

Landbrugserhvervets Udøvere et taaleligt økonomisk Udkomme..... (Indenrigsministeren [Dahlgaard]): Pantegælden!). Ja, Pantegælden, det er en anden Side af Sagen. Produktionspris har jo ikke noget med Pantegæld at gøre.

**Anden Næstformand (Ulrich):** Jeg henstiller, at man ikke fører private Samtaler.

**Holstein:** Undskyld, det var den højtærede Indenrigsminister, der afbrød.

Det er jo umuligt at kræve dette, samtidig med at man i andre Erhverv følger den liberal-økonomiske Regel, at naar en Fabrik, et Handelsforetagende ikke kan faa Produktionsprisen og i lang Tid ikke har faaet Produktionsprisen og ikke har mere Reserve at ty til, saa gaar de fallit, og saa er den Sag afgjort. Man kan ikke, fordi man ikke kan faa Produktionsprisen — i mange Tilfælde paa Grund af økonomiske Konjunkturer, som man ikke er Herre over — for Hovederhvervets Vedkommende hævde, at Staten skal sikre Udøverne deres gennemsnitlige økonomiske Udbytte med normal Indtjeningssevne og saa samtidig sige: men i øvrigt er disse Erhvervsudøvere lige saa frit stillede som Udøverne inden for Industri og Handel med Hensyn til deres økonomiske Dispositioner. Man kan ikke paa kalde Staten til Sikring af den økonomiske Rentabilitet for den paagældende Bedrifts Udøvere og samtidig hævde deres Ret til alle Fordelene af den liberale Økonomis Principper og Motiver.

Det kan man ikke. Der maa man vælge. Man maa sige: enten holder jeg helt og holdent fast ved den gamle liberale Økonomis Grundprincip, ogsaa med Hensyn til min egen Eksistens, med Hensyn til at blive ved min Bedrift, eller ogsaa accepterer jeg, at Staten har en Forpligtelse over for det Erhverv, hvor Hjem og Bedrift er knyttet til hinanden paa ganske særlig Maade, og som socialt spiller en ganske særlig Rolle, aldeles bortset fra dets økonomiske Betydning i det danske Samfund, og som Følge deraf saa anerkender jeg, at naar Staten skal sikre den økonomiske Eksistens stort set, saa maa de paagældende indtræde i et særligt økonomisk og socialt Forpligtelsesforhold over for Staten, den Stat, der skal sikre dem økonomisk.

Og her vil jeg endelig pege paa, at hvis man forlanger dette af Staten, saa maa det ogsaa fra Statens Side forlanges, at de paagældende maa være indforstaaet med, at

Adgangen til at kapitalisere en hvilken som helst økonomisk Fordel i Erhvervet og pantsætte den, begrænses; for ellers gaar Svikmøllen i det uendelige med Forpligtelse for Staten til at sikre økonomisk og med fri, liberaløkonomisk Adgang for den paagældende til at kapitalisere og udnytte til det yderste, til øget Pantsætning for Efterlægten. Saa gaar Svikmøllen, saa har vi Skruen uden Ende.

Derfor vil jeg hævde, at hvis man ikke ser Vej frem paa noget af de Omraader, som her er peget paa, saa bliver det en Opgave for Realkreditkommissionen eller en anden at finde Veje til Begrænsning af Pantsætningen, til Begrænsning af Kapitaliseringen af selv de mindste økonomiske Fordele, som Landbruget under de givne Forhold opnaar. Hovedparten af os er Landboere, Landbosønner, eller har Tilknytning til Landet, til Hovederhvervet, og vi ved jo, at enhver lille økonomisk Fordel øjeblikkelig bliver kapitaliseret og efter kortere eller længere Tids Forløb prioriteret, og dette medfører den stadige Overprioritering. Og bliver Forholdene ved erhvervsøkonomisk og eksportpolitisk at forme sig for Landbruget, som de hidtil har formet sig, saa har vi stadig forøget Pantegæld og stadig formindskede Realværdier i Landbruget.

Under disse Forhold ser jeg ikke rettere, end at det maa blive en Hovedopgave for Realkreditkommissionen at finde Vej frem til at slaa Bom for den fortsatte Overprioritering, for den fortsatte Panteforgældning i Landbruget. Men ikke nok med det.

Der bliver virkelig ogsaa en anden Opgave, hvis man ikke vil se hele den danske Bondestand forarmet varigt ud over, hvad den allerede er i Øjeblikket — og jeg tør jo nok sige, at hvis økonomisk Forarmelse er Prisen for at kunne faa Lov at bevare Hjem og Bedrift, saa har den danske Bonde betalt Prisen allerede; han har betalt Prisen samtidig med, at der er vide Kredse, som overhovedet ikke økonomisk har lidt under Krisen, ja, som oven i Købet har haft Fordel deraf. Og naar dette Misforhold er til Stede Aar for Aar og ikke alene er til Stede, men accentueres stærkere og stærkere paa Grund af den økonomiske Politik, som Regeringen fører, saa rejser sig Spørgsmaalet om, at det, man har kunnet gøre og har gjort med et Pennestrøg i de andre Erhverv, nemlig at man har slettet investerede Kapitaler som tabte, maa have sit Korrelat i en eller anden Form for Landbruget, ved Indefrysning af Gælden, men ikke ved Slettelse med det Resultat, at saa kan vi igen begynde at prioritere og lade